

HELSINGBORGS STADSTEATER

Pedagogiskt material för pjäsen "Jane Horneys sista timmar"

Helsingborgs stadsteater hösten 2026

En hälsning från dramatiker EliSophie Andrée

Jag har alltid fascinerats av Jane Horney och hennes öde. Vad hände med henne egentligen? Försvann och blev till rök verkligen vid 26 års ålder? Blev hon hemlig brittisk spion? Flyttade hon till Bahamas och öppnade en bar? Eller mördades hon av den danska motståndsrörelsen? Av nazisterna? Eller var det bara ett simpelt triangeldrama där svartsjukan slog slint?

Vi kommer aldrig få veta. Aldrig någonsin. Och det har kittlat mig i så många år. Jag vill ju tänka att hon blev hemlig brittisk spion. Att hon levde resten av sitt liv i James (Jane?) Bond-style och bytte hårfärg till höger och vänster. Men när man då får frågan om man kan skriva en pjäs om henne, så tog jag lite grann fäste vid just det där. Jag vill inte skriva något som jag inte vet är 100% korrekt. Det hade känts fel. Jag kan inte berätta en historia som inte är sann, eller riskera att förstöra den. Så det här är en slags tolkning. En chans till fantasi. Hände det såhär? Eller kanske såhär?

Vem vet.

Bara Jane. Egentligen.

Och jag hoppas ni kommer tycka om det. Och vilja lära er mer om Jane. Hon var något alldeles, alldeles extra.

Till dig som är pedagog

Så roligt att ni ska se eller har sett föreställningen "Jane Horneys sista timmar"!

Det här är ett pedagogiskt material som du kan använda antingen innan, eller efter att ni har sett föreställningen. Se det pedagogiska materialet som inspiration och använd de delar som passar dig och din klass bäst.

Det här var Jane Horney

Jane Horney hette egentligen Ebba Charlotte Horney. Hon föddes den 8 juli 1918 i Stockholm och växte upp i Sverige under en tid som snart skulle präglas av krig och politiska konflikter. Jane Horney är i dag en av de mest omdiskuterade personerna i svensk historia från andra världskriget.

Under kriget kom Jane Horney att arbeta med underrättelseverksamhet, men exakt vilken roll hon hade är fortfarande oklart. Vissa menar att hon var spion för Tyskland, andra att hon arbetade för Sverige, eller att hon användes av flera länder samtidigt. Sverige och Tyskland har förnekat att hon var tysk spion, och många dokument om hennes verksamhet var hemligstämplade ända fram till 2015.

Jane Horney gifte sig 1939 och flyttade 1941 till Berlin tillsammans med sin make. Äktenskapet sprack under kriget, och 1943 rekryterades hon till den svenska militära underrättelsetjänsten, den så kallade C-byrån, där hon hade kodnamnet "Eskimå". Hon arbetade bland annat som kurir – en person som förmedlade hemlig information – och hade en täckanställning i Köpenhamn.

Situationen blev allt farligare. I den danska motståndsrörelsens propaganda utpekades Jane Horney som tysk spion. Hon greps av svensk säkerhetspolis och förhördes, men släpptes eftersom man inte kunde bevisa något brott. Trots detta fortsatte misstankarna, och olika underrättelsetjänster – svenska, brittiska, amerikanska och tyska – drogs in i ett maktspel där Jane Horney hamnade i mitten.

I januari 1945 försvann Jane Horney. Hon tros ha mördats ombord på en fiskebåt i Öresund av delar av den danska motståndsrörelsen. Hennes kropp återfanns aldrig, och omständigheterna kring hennes död är fortfarande omtvistade.

Jane Horney's liv väcker frågor om lojalitet, sanning och skuld i krigstid. Var hon spion, syndabock eller offer? Hennes historia visar hur en enskild människa kan fastna i stormaktspolitikens skuggor, och hur sanningen ibland förblir oklar, även långt efter krigets slut.

Okej, okej. Ebba Jane Granberg Horney. Och! Varmt välkomna till Helsingborg. År 1945. Januari.

Inför föreställningen

Snart är det äntligen dags att gå på teater! Kanske har du någon i din klass som för allra första gången ska se en föreställning, eller så har du rutinerade teaterbesökare. Oavsett tidigare erfarenhet är det alltid bra att göra ett förebyggande gemensamt arbete.

Förslag på övningar inför föreställningen

Övning 1: **Smågrupper!** Föreställningen "Jane Horneys sista timmar" är en föreställning som kretsar kring Jane Horney, en kvinna som i en tidsloop tvingas återuppleva dagen då hon dör – om och om igen. Föreställningen berör teman som val, skuld, ansvar, identitet, makt, minne och hur historien kan upprepas.

Dela in eleverna i smågrupper och låt dem samtala kring följande frågor:

Vad tror ni det innebär att fastna i samma dag om och om igen?

Finns det ögonblick i livet som kan förändra allt? Vilka då?

Kan man alltid välja fritt, eller styrs våra val ibland av omständigheter runt omkring oss?

Vad innebär det att bli misstänkliggjord eller dömd av andra?

Tror ni att det går att förändra sitt öde – eller upprepas historien?

Övning 2: **Tankekartor!** Skriv "Teater" på whiteboarden och låt sedan alla skriva upp vad de tänker på när de hör ordet. Vad får de för associationer? Vad tänker de på? Vad är teater för dem?

Övning 3: **Berätta!** Låt eleverna skriva på små lappar:

Ett val de har gjort som fick stor betydelse

Ett ögonblick de ofta tänker tillbaka på

Något de önskar att de hade gjort annorlunda

En situation där de kände sig missförstådda

Samla in lapparna. Läs upp några (om gruppen känns trygg), eller låt eleverna reflektera tyst över sina egna lappar.

Knyt an till föreställningen genom att lyfta tanken om hur vissa ögonblick kan återkomma i våra minnen – precis som i en tidsloop.

FRÖKEN HORNEY (mumlandes läsandes för sig själv)

“Vi varnar starkt mot en spion. Gruppen De frie dansker ska genom dessa rader å det kraftigaste varna mot en svensk spion i tysk tjänst, Jane Ebba Charlotte Horney Granberg, född 3/7 1918.”

Efter föreställningen

Föreställningen är slut och applåderna har tystnat. Nu har ni återvänt till skolans lektionssalar men med er har ni intryck och tankar. Ett gemensamt djupdyk i vad ni har sett är därför det som lämpar sig bäst nu.

Försök ha det gemensamma samtalet redan dagen efter ni sett föreställningen så allting är färskt i minnet. Här är några frågor ni kan utgå från:

- Vad tyckte du om föreställningen? Varför?
- Vad handlar föreställningen om för dig, med egna ord?
- Föreställningen handlar om Jane, som fastnar i en tidsloop och tvingas återuppleva dagen då hon dör, om och om igen. Vilka teman upplever du att föreställningen tar upp, till exempel val, skuld, ansvar, makt, misstankar, minnen, historia eller öde?
- Hur såg scenen ut?
- Vad såg du för saker på scenen? Till exempel föremål, färger, kläder, ljus eller miljöer som återkom.
- Hur hjälpte scenografi, ljus och kostym till att skapa stämning eller visa tid och plats? Upplevde du att föreställningen var tidlös eller historiskt förankrad?
- Vilken del, gestalt eller scen minns du bäst? Vad var det som gjorde att just den fastnade hos dig?
- Föreställningen har sin bakgrund i verkliga historiska händelser under andra världskriget, men berättas genom dans och rörelse. Hur märktes kopplingen mellan historia och konst i föreställningen?
- Fanns det någonting i föreställningen som du upplevde som otydligt, svårt att förstå eller öppet för tolkning? Hur påverkade det din upplevelse?
- Vad spelade ljud, musik, tystnad och dans för roll under föreställningens gång? Hur påverkade de stämningen, tempot och känslorna?

- Vad kände du under föreställningen? Fanns det någon särskild scen eller rörelse som berörde dig extra mycket?
- Vad kände du efter föreställningen när den var slut?
- Vad gillade du mest med föreställningen?
- Var det något du inte gillade eller något du skulle ha velat ändra på? Varför?

JANE

Rentvå mitt namn från smutsiga nazist-anklagelser. Och sprängmedlet är redan på plats på båten.

Produktionsfakta

Av: EliSophie Andrée

Regi: Sara Ekman

Scenografi, kostym och mask: Eilev Skinnarmo

Ljusdesign: Ernesto Mejia

Dramaturg: Sofia Westerlund

I rollerna: Cecilia Borssén, Kajsa Ericsson, Nils Dernevik

En produktion av Helsingborgs stadsteater

12 sep, 2026 - 17 okt, 2026

Lillan

Föreställningens längd: 1 timme och 50 minuter inklusive paus

JANE

Fotografier på mig... och Heinz. Min lille nazist. Vid en tidningskiosk. Lite väl för nära varandra. Någon vidrig dansk fotograf hade fångat oss på bild. Och inte nog med det, börjar man bläddra genom fotografierna...

Vems historia berättas?

Del 1: Välj en person

Berätta för eleverna att *Jane Horneys sista timmar* är den första teaterföreställningen som helt fokuserar på Jane Horney, trots att hennes liv rymmer dramatik, konflikt och historiska frågor.

Be eleverna fundera på:

Vilken historisk person skulle du vilja göra en teaterföreställning, tv-serie eller film om? Varför?

Det kan vara:

någon känd, men som sällan skildras ur sitt eget perspektiv

någon som varit viktig men glömts bort

någon vars liv rymmer konflikter, val eller ett avgörande ögonblick

Eleverna skriver kort:

Vem personen är

När och var personen levde

Varför just den här personen borde få sin historia berättad i dag

Del 2: Varför just den här personen?

Låt eleverna diskutera i par eller smågrupper:

Varför tror ni att vissa historiska personer får mycket uppmärksamhet medan andra inte får det?

Vilka berättelser saknas i filmer, serier och teater i dag?

Spelar kön, makt, klass eller nationalitet roll för vilka historier som berättas?

Del 3: Om historien berättades nu

Be eleverna tänka vidare:

Vad i personens liv skulle vara i fokus i en föreställning eller film?

Skulle berättelsen vara realistisk, poetisk, dokumentär eller symbolisk, eller som i "Jane Horneys sista timmar"?

Vilka teman skulle stå i centrum?

Förslag på historiska kvinnor som förtjänar mer uppmärksamhet

(Dessa kan ges som inspiration, inte som facit.)

Karin Lannby (1916–2007) – svensk journalist, skådespelare och hemlig agent under andra världskriget.

Elsa Brändström (1888–1948) – ”Sibiriens ängel”, sjuksköterska som räddade krigsfångar under första världskriget.

Alva Myrdal (1902–1986) – diplomat och fredspristagare, ofta överskuggad av sin make i historieskrivningen.

Sophie Scholl (1921–1943) – tysk student och motståndskämpe mot Nazityskland.

Katarina Taikon (1932–1995) – författare och människorättsaktivist som förändrade Sveriges syn på romers rättigheter.

Emily Hobhouse (1860–1926) – avslöjade brittiska koncentrationsläger under boerkriget.

Dagny Carlsson (1912–2022) – internetpionjär sent i livet, utmanade ålderism.

FRÖKEN HORNEY (avbryter)

Motståndsrörelsen består av dumma småpojkar som inte kan tänka längre än näsan räcker.

Övningar efter föreställningen

Dansteaterföreställningen *Jane Horneys sista timmar* handlar om minne, upprepning och om hur en människa kan fastna i ett avgörande ögonblick i historien.

Föreställningen tar upp frågor om val, ansvar, skuld, makt och hur misstankar och rykten kan få livsavgörande konsekvenser. *Jane Horneys sista timmar* bygger på den historiska personen Jane Horney, vars liv och död fortfarande är omgivna av frågor och motstridiga berättelser.

Föreställningen behandlar flera viktiga ämnen och det finns mycket att samtala om tillsammans med eleverna. Här är några frågor kopplade till föreställningens tematik som man kan samtala kring:

- Varför tror ni att Jane fastnar i samma dag om och om igen?
- Vilka krafter runt Jane påverkar hennes val och möjligheter att handla fritt?
- Hur skildras makt, misstänksamhet och kontroll i föreställningen?
- Vad händer med en människa som ständigt blir ifrågasatt eller misstänkliggjord?
- Hur påverkar historiska omständigheter, som krig och politiska konflikter, individens liv?
- På vilka sätt används kropp, rörelse, upprepning och stillhet för att uttrycka känslor och berättelse i föreställningen?

Dela upp klassen i smågrupper och låt dem tillsammans sitta och diskutera frågorna.

Övning runda: Sätt er i en ring och låt alla i turordning säga vad de **tänkte** (undvik **tyckte** för att inte riskera att få svar som "bra" eller "dålig") om föreställningen.

Övning: Fyra hörn

Dela upp klassrummet i fyra hörn.

Hörn 1: Ja

Hörn 2: Nej

Hörn 3: Kanske

Hörn 4: Egna tankar

Ställ sedan påståenden om föreställningen och låt eleverna gå till det hörn som de tycker känns bäst. När alla har ställt sig vid "sitt" hörn kan du öppna upp för samtal om varför de har ställt sig just där.

Förslag på påståenden:

- I krigstid är det svårare att avgöra vad som är rätt och fel.

- En människa kan bli dödad på grund av misstankar, utan att sanningen någonsin klarläggs.
- Det är moraliskt försvarbart att döda en person om man tror att hen är spion.
- Motståndsrörelsen hade inget annat val än att agera.
- Jane Horney blir ett offer för stormaktspolitik snarare än sina egna handlingar.
- Det är omöjligt att stå utanför kriget, även om man försöker vara neutral.
- Att samarbeta med flera sidor under krig kan vara ett sätt att överleva.
- Individens liv värderas lägre under krig än i fredstid.
- Rykten och misstankar kan vara lika avgörande som bevis i krig.
- Det är lättare att förstå historiska beslut i efterhand än när de fattas.
- Kvinnor bedömdes hårdare än män inom underrättelsearbete under andra världskriget.
- Det är rätt att offra en individ för det man upplever som en större sak.
- Stater har ett större ansvar än individer för vad som sker under krig.
- Jane Horneys död visar hur rättssäkerhet kan försvinna i krigstid.
- Motståndshandlingar kan samtidigt vara både hjältemodiga och brutala.
- Historien skrivs oftast av dem som överlever.
- Att bli misstänkt kan vara lika avgörande som att vara skyldig.
- Det är rimligt att människor döms utifrån den tid de levde i, inte våra nutida värderingar.
- Hemliga beslut är ibland nödvändiga i krig, även om de drabbar oskyldiga.
- Jane Horney hade haft rätt till en rättvis rättegång, även i krigstid.

Vem bär ansvaret?

Låt eleverna undersöka ansvar och skuld i historiska sammanhang, med utgångspunkt i Jane Horneys liv och död. Övningen tränar etiskt tänkande och historisk förståelse genom att visa att ansvar kan vara fördelat på flera nivåer.

Steg 1: Ansvarskartan

Dela in eleverna i smågrupper. Ge varje grupp ett papper med rubriken:

”Vem bär ansvar för det som hände Jane Horney?”

Låt grupperna skriva upp och diskutera olika aktörer, till exempel:

Jane Horney själv

Den danska motståndsrörelsen

Svenska underrättelsetjänsten (C-byrån)

Svenska säkerhetspolisen

Brittisk underrättelsetjänst

Tyska och amerikanska underrättelsetjänster

Krigets omständigheter i stort

Be grupperna markera:

stort ansvar

visst ansvar

litet eller inget ansvar

Det viktiga är inte att vara överens, utan att kunna motivera.

Steg 2: Etisk fördjupning

Låt varje grupp välja en aktör de tycker har stort ansvar och diskutera:

Vilka val hade denna aktör?

Fanns det realistiska alternativ i krigstid?

Hur hade vi bedömt samma handling i fredstid?

Kan man vara både offer och ansvarig samtidigt?

Steg 3: Samtal i helklass

Samla klassen och lyft frågor som:

Går det att peka ut en huvudansvarig?

Förändras vårt sätt att se på skuld när historien berättas genom konst, som i Jane Jane?

Är det viktigt att förstå, även om man inte kan förlåta?

Steg 4: Koppling till i dag (kort avslut)

Avsluta med en gemensam fråga:

Finns det situationer i vår egen tid där människor hamnar i liknande gråzoner?

Vi ses snart igen!

Teatern och konsten är viktigt för barn och ungas utveckling och skolgång. Vi på Helsingborgs stadsteater är väldigt glada över att du som pedagog tagit dig tid och prioriterat att gå på teater med din klass. Här är därför några punkter ur läroplanen för grund- och gymnasieskolan som är relevanta för just det här materialet.

ur Skolans värdegrund och uppdrag

Skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

ur Barnkonventionen

Konventionsstaterna ska respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till rekreations och fritidsverksamhet.

Övergripande mål och riktlinjer – Normer och värden

Skolans mål är att varje elev kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utveckla en vilja att handla också med deras bästa för ögonen.

Skolan ska ansvara för att varje elev:

- efter genomgången grundskola kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud.
- kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje.

ur Kursplanen i svenska

I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

JANE 2

Jag hade bara ett möte den där ödesdigra dagen 19 januari 1945. Platsen som kallade på mig var Grand Hotel i Malmö, för att träffa Bodil. En spion. Precis som jag. Men framför allt, min varmaste och mest underbara väninna.

Om Helsingborgs stadsteater

Helsingborgs stadsteater bedriver sedan 1921 teaterverksamhet för en först och främst lokal och regional publik. Teatern producerar mellan sex och tio uppsättningar per spelår, oftast på egen hand men också genom samproduktioner med andra scenkonstinstitutioner och med det fria kulturlivet.

En central del av teaterns uppdrag är att erbjuda scenkonst i sin fulla bredd, på hög konstnärlig nivå för alla åldrar, vilket inbegriper att skapa egenproducerade skol- och familjeföreställningar, ungdomsteater och teater för förskolebarn.

Teatern har ungefär 50 fast anställda i personalen, inklusive en egen ensemble. Under ett år uppgår totalt antal anställda till ungefär 100 personer. Tillkommande personal är i huvudsak ytterligare skådespelare, regissörer och konstnärliga team utifrån, samt scenteknisk och tillverkande personal.

Ännu mer och ännu djupare

Tack för att ni kom och såg "Jane Horneys sista timmar" och hoppas att vi snart ses igen.

Ni kan läsa mer om oss på www.helsingborgsstadsteater.se eller kontakta stadsteatern@helsingborg.se

Läsa pjäsen?

Självklart! Om ni vill ha pjäsmanuset att läsa och arbeta med efter föreställningen är det bara att höra av sig.

Studiebesök?

Självklart! Vi välkomnar med glädje dig och din klass för att besöka oss på ett studiebesök och få se hur teatern ser ut "inifrån". Hur arbetar vi? Vad gör vi? Hur känns det att stå på stora scen när strålkastarna är igång? Vi har svaren.

Praktik?

Självklart! Vi tar med glädje emot praktikanter som kan få följa med någon av oss som arbetar i huset om det så är under en dag eller kanske en hel vecka.